

Het verdriet van Lientje

Zoals een steen valt in een stille vijver, zoo viel het verdriet in Lientje's leven: onverwacht, plotseling. En storend. Vooral storend. Haar heele gewende wereld raakte er door onderst boven. En er was niemand, met wie ze er over praten kon. Echt er over praten. Omdat niemand het zoo zag, als het was. Moeder niet, want al toonde ze medelijden met dit onverwachte verdriet — het leek toch ook, alsof ze er een beetje blij mee was. Tenminste — dit dacht Lientje. Ze moest wel zoo denken. En vader niet, omdat hij bij de dingen, waarover het hier ging, altijd eerst vroeg, hoe moeder er over dacht. Zoo zou het dan ook wel zijn. En omdat hij wel verdrietig was, omdat Lientje verdriet had, doch te gelijk vond, dat ze nog te jong was om op deze manier verdriet te hebben. En omdat Lientje wist, dat ze niet op die manier verdriet had als vader dacht.

Dit is de simpele geschiedenis van de vriendschap tusschen Lientje en Johan de Struive:

Toen Lientje's ouders in deze stad kwamen wonen, deed Lientje toelatingsexamen voor de H.B.S. En ze slaagde. Ze was een rustig, gewetensvol werkstertje en ze bezat een gezond stel hersenen. Ook was ze te verlegen om lastig te zijn op school.

Maar in de derde begon het....

Lientje's ouders waren niet jong meer toen ze trouwden en daarna duurde het nog enkele jaren, eer Lientje geboren werd. Toen ze opgroeide vroeg Lientje's moeder op gezette tijden andere kinderen, om met Lientje te spelen.

Ze vond dit haar plicht, doch voelde zich opgelucht, als de middag voorbij was. Die meisjes werden „vriendinnetjes” genoemd, hoewel Lientje in stilte een beetje bang was voor hun radde manier van praten en hun drukke beweeg. Feitelijk was het zoo, dat de vriendinnetjes in Lientjes huis speelden en koekjes aten en limonade dronken en dat Lientje er bij zat of stond of liep, en nooit het gevoel kreeg, dat ze er echt bij hoorde. Kwam het daardoor, dat het woord „vriendinnetje” in Lientje's ooren nooit een prettige klank kreeg?

Op school ging het niet veel anders. Lientje deed, wat de anderen deden; ze speelde, als de anderen speelden, maar ze had nooit ruzie en evenmin koesterde ze voor iemand hevige vriendschap. Tenzij voor de jonge onderwijzeres uit de eerste klas, doch die bemerkte dat niet eens.

Het leek wel, of het Lientjes' lot was altijd weer afscheid te moeten nemen, als ze pas aan iets gewend was. Toen ze het een beetje prettig

begon te vinden, dat de vriendinnetjes kwamen, op haar middagjes, bleven ze ineens weg. Want toen ging Lientje naar school en vond moeder het niet meer noodig, opzettelijk meisjes ter visite te vragen. Lientje zou nu vanzelf in haar klas wel vriendinnetjes vinden; er waren immers meisjes bij, die ze al kende. Doch die meisjes gingen samen naar huis en Lientje ging alleen. Niet, omdat iemand een hekel aan haar had, maar men vergat haar eenvoudig. Ze bezat niet de gave om zich op te dringen.

Toen ze op school gewend was, d.w.z. zoo ongeveer tegen het eind van de lagere-schooljaren, verhuisden haar ouders en moest ze zich opnieuw aanpassen aan haar nieuwe omgeving. Het ging wel iets gemakkelijker dan vroeger, want ze begreep nu een beetje meer van het leven. Echt intiem werd ze met niemand; daarvoor was het gevoel, dat zij over dingen dacht en droomde, die de anderen niet interesseerden, te sterk. Want hoewel ze op een christelijke H.B.S. ging en sommige van de meisjes Zondag's in de kerk zag, kwam het niet in Lientje op met één van haar over haar vragen en twijfelingen te praten. Daarvoor stonden ze te zeer met beide beenen in het werkelijke leven. En Lientje's gedachten zweefden zoo'n beetje daar over heen en ver weg. De school, dat was iets, waar je heen moest om eenmaal een volwassen mensch te worden. En het leeren was wel prettig. Maar als je eenmaal volwassen was, dan begon het pas. Je leven moest een doel hebben. Lientje had een doel. Ze wilde God dienen met haar leven. Maar daarbij wist ze met de aardse omstandigheden niet recht raad. Ieder leek tevreden met wat er was en zooals het was. Tenminste: zoo scheen het. Alleen bij Lientje was dat anders. Zij las verzen van Henriëte Roland-Holst en wilde een dichteres worden, als zij. Maar ze wilde ook een geloovige blijven en hoe moest dat dan? Thuis hoorde ze nooit iets over het socialisme of de sociale beweging dan in afkeurende zin. En als ze er tegen de meisjes op school al eens een woord over los liet, vroegen die verwonderd: „Maar kind, lees jij dat? Wat knap!” Zoo ging het met alles, met boeken, met muziek, met verzen, met wat ze af en toe las in de krant: het leek wel, of het op haar altijd een averechtsche uitwerking had, die door anderen vreemd gevonden werd. Of — zooals moeder het zei: „Kind, denk toch niet zoo diep na! Jij kunt de wereld toch niet veranderen. Er blijft altijd veel verkeerd, omdat er altijd veel zonde blijft. Leer je lessen maar en kom dan gezellig bij mij zitten met een handwerkje.”

Als moeder zoo praatte, kreeg Lientje het gevoel, of er een deur dichtviel, die het groote leven voor haar afsloot. Alsof zij altijd zoo'n beetje zou moeten toekijken, zooals ze toekeek, als de vriendinnetjes met haar speelgoed speelden en uit haar serviesje dronken, toen ze nog een klein kind was.

In de derde trof ze twee meisjes, die waren blijven zitten. En die ook laat toelatings-examen hadden gedaan. Ze waren zeker wel twee, misschien wel drie jaar ouder dan zij.

Deze meisjes hadden dit met Lientje gemeen, dat ook zij verlangden naar het groote leven. Ze grepen er zelfs op vooruit. Maar ze deden het op een heel andere manier dan Lientje. Niet de droom, doch de werkelijkheid had haar belangstelling. En wel de heel aparte werkelijkheid van fuiven en dansen en flirten. Van flirten vooral. Dat deden ze ook op school: met de jongens uit hun klas en, als ze de kans kregen, met de leeraren. En de andere meisjes, die met Lientje uit de tweede kwamen, bewonderden haar durf. Toonden zich verrukt, wanneer die twee hen betrokken in hun gesprekken. Het leek, of op slag de geest in de klas veranderde. Niet slechts de leeraren zeiden dit, doch ook Lientje bemerkte het.

Er zat ook een jongen in de klas, die ouder was dan de andere leerlingen. Doch bij hem lag de oorzaak in een ziekte, die hem enkele jaren verhinderde naar school te gaan.

Tot haar verrassing bemerkte Lientje na een paar dagen, dat hij woonde in het huis naast het hare. Hij was de zoon van de nieuwe bewoners, die het een paar weken tevoren betrokken. Ze fietsten dus vier keer per dag op dezelfde tijd in dezelfde richting. En ook hij was meest alleen. Geen wonder dat ze, toen daartoe maar even een aanleiding kwam, samen gingen. En dit bleven doen, toen ze bemerkten, dat zij wel heel goed samen konden praten.

De aanleiding was deze: één van de meisjes had het erop gezet, den stillen blonden jongen tot haar bewonderaar te maken. Ze liet niets onbeproofd om zijn aandacht te trekken.

Lang hield hij zich, alsof hij niets bemerkte. Doch toen het hem een keer te bar werd viel hij boos uit: „Bemoei je met je gelijken, als je blijft!” en zat hetzelfde oogenblik woedend op zijn fiets. Hij trapte zoo hard en reed zoo onvoorzichtig, dat hij Lientje's achterwiel raakte. Zij kon nog net overeind blijven en hij zei: „Sorry!” En toen: „Akelig wicht, die Sonja! Verpest de heele boel.”

Lientje vond het geen mooi woord, dat hij gebruikte, doch was het verder volkomen met hem eens. Zoo verrast was ze, hem te hooren zeggen, wat ze zelf al telkens had gedacht, dat

ze haar schuwheid vergat en vroeg: „Vind jij dat ook?”

Hij bleef toen naast haar rijden en vertelde over zijn vorige school; over de geschikte lui, die met hem in de klas zaten, tot ze ook ergens vandaan zoo'n mispunt van een kind opvingen.

„Ik heb mezelf toen beloofd, me niet met de meisjes af te geven, als ik hier kwam. Je weet nooit, hoe ze de een of andere dag worden. Maar jij bent niet zoo, dat zag ik al lang.”

Alsof het vanzelf sprak, wachtte hij haar den volgenden morgen op. En zoo bleef het. Er werd wel even gegrininkt op school, doch toen hij zag, dat Lientje daarvan hinder had, slaagde hij er gauw genoeg in er een eind aan te maken.

Het kwam ook vanzelf, dat ze over allerlei samen praatten, waarover Lientje te voren nooit tegen een ander durfde beginnen. Hij zei: „Ik heb nogal wat gelezen, omdat ik vaak ziek was.” Alsof hij zich moest verontschuldigen, dat hij anders was dan andere jongens.

En Lientje zei: „Ik ben alleen.” En daarmee sprak ze, zonder het te willen, uit, wat haar vaak gehinderd had.

Voor het eerst in haar jong leventje kwam er over haar een groot gevoel van rust en van veiligheid. Ze bezat nu een groote vriend, die het niet erg vond, als ze dwaze vragen deed. Die niet zei, dat ze over te zware dingen nadacht. Die haar hielp, omdat hij de dingen aanvoelde zooals zij. Tenminste dikwijls.

Het was een zuivere vriendschap en niets meer. Juist omdat die twee niets meer wilden hadden ze vriendschap kunnen sluiten.

Doch toen Lientje's moeder jong was, wist men niet van vriendschap tusschen een jongen en een meisje. Toen was het altijd: dat andere.

Daarom maakte de moeder zich ongerust, toen ze zag, dat die twee samen gingen. Ze voelde het als haar plicht, Lientje te waarschuwen. Het kind was nog zoo jong; te jong om zich nu al te binden. En de jongen was zwak. Hij zou misschien niet oud worden. Zijn moeder en een zuster stierven aan t.b.c. had ze vernomen.

Ze vond het echter moeilijk deze haar plicht te volbrengen. Moeilijker nog, dan toen ze, eveneens uit plichtsgevoel, kinderen als speelmakertjes bij Lientje noodde, hoewel ze de onrust, die hun bezoek meebracht, verfoeide.

En omdat ze het moeilijk vond, koos ze niet de juiste woorden. Lientje begreep haar maar half en werd onrustig. En wat ze wel begreep, maakte haar boos. Voor het eerst boos op haar eigen moeder. Want moeders woorden wezen op iets, dat geleek op wat de anderen deden en wilden. En juist omdat Johan dat niet wilde en Lientje dat niet wilde kon hij haar vriend zijn.

Ze zei: „Bah, dat u zoiets denkt!” En schrok toen van haar eigen woorden. Want het was niet goed iets dergelijks tegen je moeder te zeggen.

Ze kon hierover niet spreken met Johan. Dat nam voor een oogenblik haar onbevangenheid weg. Doch onder het praten over een boek, dat hij haar leende, verdween het vreemde gevoel, alsof ze iets deden, dat niet goed was. Alleen onder moeders onderzoekende blikken, als ze even iets later was dan gewoonlijk, kwam het terug. Lientje kreeg daardoor het gevoel, alsof ze een hekel had aan haar moeder. En dat deed haar verdriet, omdat het niet goed was en ze toch haar gevoelens geen baas kon.

Toen kwam, plots, het einde. Longontsteking — vier dagen van hooge koortsen — dit was meer, dan zijn toch al zwak lichaam verdragen kon.

Lientje was weer alleen; meer alleen, dan voor deze vriendschap in haar leventje kwam. En het ergste was, dat moeders goed-gemeende pogingen om haar te troosten haar des te meer bezeerden. Moeder moest immers wel blij zijn, dat Johan dood was!

Inderdaad had de moeder zich een oogenblik opgelucht gevoeld, al trof haar wel pijnlijk het plotse eind van een zoo jong leven.

Doch bijna direct was er dit nieuwe en ongekende verdriet; dat Lientje van haar vreemd leek. Ze ging door het huis als een bleek schimmetje; deed rustig, doch zonder opgewektheid haar werk; en het leek wel, of ze met de dag zwijgzamer werd.

Eerst dacht de moeder, dat ze tobde over eeuwigheidsgedachten. Op jonge menschen maakt de dood immers een diepe indruk! Ze ging zoover, dat ze voor Lientje troost trachtte te putten uit Johans meegaandheid, waar het de kerk en de goede gewoonte van kerkgaan betrof. Onverschillig was hij zeker niet geweest!

Onverschillig! Het woord trof Lientje als een boom. Wat wist moeder van Johan? Van zijn vast geloof, dat hij telkens weer wist te bevechten op vragen en twijfelingen, die ook zijn jeugd bestormden? Waarom zweeg moeder niet liever, als ze toch niets wist! Als ze toch blij was; dat Johan uit haar leven verdwenen was!

Het werd zoo, dat er twee verdriet hadden in dat huis: Lientje, omdat moeder zoo ver van haar weg was en moeder, omdat Lientje geen vertrouwen gaf.

Ook de vader leed, maar hij had zijn werk en was niet zoo voortdurend thuis. Voor de moeder beteekende Lientje's bezit levensvulling. En nu leek het, als bezat ze haar kind niet echt; al liep ze door het huis en zat ze naast haar in de kamer. Ze kwam er bij tijden toe,

den jongen te haten, die eerst Lientje's vriendschap won en nu, door zijn dood, haar alleen liet. En ze begreep niet, hoe ook dergelijke, heimelijke gekoesterde gedachten, voelbaar kunnen zijn voor een zoo sensibel kind als Lientje was.

Toen stond, op een middag, ineens haar oudere zuster voor haar. Omdat deze moeder was van zes kinderen en bovendien in vroeger jaren haar vertrouwde, duurde het niet lang, of ze wist alles.

Ze zei: „t' Jaa...” wat een teeken was, dat ze zich nog op de ruimte hield. „Ik ben toch haar moeder. Ze moest mij toch vertrouwen! Ik meen het toch goed met haar. Ik heb wel eens wat gezegd, waar ze boos om werd over haar en dien jongen, maar dat was ook om haar bestwil.”

„Wat heb je gezegd?”

Lientje's moeder probeerde, haar standpunt duidelijk te maken. Het klonk, als moest ze zich verdedigen.

„Het was wel een nette jongen, maar zoo zwak. En Lientje nog zoo jong. En het kind hecht zich zoo! Dat zie je nu. Als ze zich wat was gaan inbeelden en het werd later niets!”

„Denk je dan, dat ze dit deed? Dat het zóó was?”

„Ik weet niet. Vriendschap tusschen een jongen en een meisje, denk jij dan, dat dit op den duur kan bestaan?”

„Op den duur? Dat weet ik niet. Maar bij een kind als Lientje wel. Als je 't mij vraagt was zij er nog lang niet aan toe om aan iets anders te denken”.

„Maar de jongen? Hij was ouder!”

„t' Jaa.... Hem kende ik natuurlijk in 't geheel niet.”

„Dus.... je geeft mij ongelijk?”

„Hoe kan ik zuiver oordeelen? Met het beetje, dat ik weet? En enkel van jouw kant!”

Toen, als een oplossing: „De vacantie begint gauw. Laat Lientje bij ons komen. 't Zal haar goed doen met andere jongelui om te gaan. En als ze bij ons komt is er niets opzettelijks in.”

„We dachten erover, met ons drieën ergens heen te gaan. Ergens, waar ze tot rust kan komen. Ze is toch ons kind! Wij moeten haar toch kunnen helpen!”

De oudere zuster zag het voor zich: lange dagen in een stille omgeving (want Margo noch haar man hielden van mondaine pensions) de vader rookend en lezend; de moeder met een handwerkje; Lientje, het kind, noodgedwongen zich gedragend als een volwassene. En opnieuw alleen.

Een beetje boos viel ze uit: „Tot rust komen! Alsof het dat is, wat het kind noodig heeft!”

„Wat dan?”

„Begrip!”

Het woord was er uit. Het had hard geklonken. Hoe zou het ontvangen worden?

„Denk je dan, dat het mij daaraan ontbreekt?”

„Ik zeg immers, dat ik niet kan oordeelen. Maar ik weet wel, dat een vacantie als jullie je voorstelt, Lientje niet helpen kan. Het kind houdt immers zeeën van tijd om te piekeren! Ga samen uit en stuur Lientje bij mij!”

Nog eens klaagde de moeder: „Ik zou zo graag zelf...”

En haar zuster begreep.

„Dat willen we allemaal. Omdat we moeder zijn. Omdat we niet willen, dat er iets komt tusschen ons kind en ons. En dat komt er toch. Niet eenmaal, maar telkens weer. We moeten dat goed vinden. We moeten begrijpen, dat wij er zijn om het kind en niet andersom. Dat we terug moeten kunnen treden, als dat voor ons kind noodig is. Eens moeten ze toch zelfstandig worden.”

Hoorde de jongere in haar woorden een klank van pijn, omdat niets een moeder zoo moeilijk valt als juist dit? Werd ze daardoor overwonnen?

Ze beloofde: „Ik zal er met Harm over praten”.

Het feit, dat ze in tante's huis kon loopen of zitten; praten of zwijgen, zonder het gevoel te hebben, dat er altijd iemand op haar lette, werkte op zichzelf al genezend op Lientje. Moeders angst om haar welzijn had haar gevangen gehouden binnen de enge grenzen van haar onverwerkt verdriet. Die angst zou ook oorzaak zijn geworden, dat ze zich tot middel-

punt maakte van eigen en anderer gedachten. In deze omgeving van veel jonge menschen voelde zij zich nauwelijks opgemerkt.

Ze wist niet, dat tante wel op haar lette; dat deze dankbaar was, zoo vaak Lientje zich mengde in het gesprek of belangstelling toonde voor het doen en laten van de anderen.

Toen het eenmaal zoover was, probeerde ze voorzichtig Lientje aan het praten te krijgen over haar verdriet. Omdat ze hier geen vooropgezet oordeel voelde lukte het. Ze begreep toen ook, dat de moeder hier had misgetast. Dat daar de oorzaak lag van de verwijdering tusschen moeder en kind.

„Wij, volwassenen, meten de dingen te dikwijls met onze eigen maatstaf. We denken, dat jongeren ze zien en aanvoelen zooals wij dat doen. We vergeten, dat er zich bij ons zooveel geschoven heeft tusschen een zaak en het zuivere begrip ervan. Zooveel leelijks ook.”

Dit zei ze tegen haar man. En hij glimlachte, zooals hij altijd deed, wanneer ze zich gaan liet. Er was een tijd geweest, waarin ze naar een ander, een meer positieve reactie van hem verlangde. Ook dat was voorbij. Een mensch leert afstand doen, ook al weet hij zich gelukkig.

Tegen het eind van de vacantie was de vriendschap tuschen haar en Johan de Struive voor Lientje geworden tot een mooie herinnering. Ze was nog te jong en te weinig volgroeid om te beseffen, welk een sterkend bezit de ongereptheid van deze herinnering voor haar later leven betekende.

J. M. W.-W.

WEIDE CHAMPIGNONS (vervolg van pag. 243).

binden met wat melk en bloem, wat zout en peterselie toegevoegd en U hebt een heerlijk maal.

Gebakken smaken ze ook uitstekend! Veel boter of olie hebt U er niet voor nodig, daar de champignons zelf veel vocht bevatten.

En dan, gratineerd met kaas of op toast hebt U dat wel eens geproefd?

De trotsche eigenaar raakt in vervoering. Gezamenlijk laten we onze fantasie culinaire sprongen maken en terwijl we een loflied zingen op de „Champignons sautés” en „Champignons grillés” werpt mijn leege boodschappenmandje mij melancholieke blikken toe....

„Zijn de menschen nog wel eens bang om vergiftigd te worden?” vraag ik nog, terwijl mijn

gastheer mij temidden van zijn kakelende kolonie uitgeleide doet.

„Inderdaad denken sommigen nog dat ze hun leven in de waagschaal stellen wanneer ze een weide-champignon aanraken”, is het antwoord, „hoewel ik er nauwelijks de nadruk op behoeft te leggen, dat verwisseling met zijn vergiftige broertje reeds voor een oppervlakkig kenner volkomen uitgesloten is.

En daar staat bij ons het laboratorium immers ook al borg voor”!!

Zijn er nog wantrouwigen onder U?

Welnu, zet die angst dan van U af, maak zoo'n heerlijke schotel klaar en... hebt u een tekort aan vleeschbonnen:

Laat champignons dan Uw tolk zijn!!!